

स्वच्छ सर्वेक्षण-२०२० अंतर्गत राज्यातील सर्व
नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची चांगली
कामगिरी व्हावी या करिता संबंधित प्राधिकाऱ्यांनी
अनुसरावयाची आदर्श कार्यपद्धती.

महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : स्वमअ-२०१९/प्र.क्र.७७/नवि ३४

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,

४ था मजला, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : १३ जून, २०१९

पहा :

१. शासन निर्णय, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वभाअ २०१५/प्र.क्र.२३/नवि ३४ दि. १५.०५.२०१५
२. शासन परिपत्रक, नगर विकास विभाग, क्रमांक स्वमअ-२०१७/प्र.क्र.४१/नवि-३४, दि. २९.०४.२०१७

शासन परिपत्रक :

देशातील सर्व शहरांमधील नागरीकांना स्वच्छ पर्यावरण व चांगले आरोग्य मिळावे या करिता या शहरांना स्वच्छतेची आणि या शहरांमधील सर्व नागरीकांना शौचालयाची सुविधा उपलब्ध करून देवून हे ध्येय गाठण्यासाठी केंद्र शासन, दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१४ पासून राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जन्मदिनापर्यंत म्हणजे दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ पर्यंत “स्वच्छ भारत अभियान (नागरी)” संपूर्ण देशामध्ये राबवित आहे. केंद्र शासनाच्या “स्वच्छ भारत अभियान (नागरी)” च्या धर्तीवर संदर्भीय क्रमांक (१) येथील दिनांक १५ मे, २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यामध्ये “स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी)”ची अंमलबजावणी सुरु झाली आहे.

२. स्वच्छ भारत अभियानांतर्गत केंद्र शासना मार्फत देशातील सर्व शहरांचे स्वच्छतेच्या अनुषंगाने सर्वेक्षण करण्यात येत आहे. त्यानुसार, जानेवारी, २०१९ मध्ये करण्यात आलेल्या स्वच्छ सर्वेक्षणात एक लाखा पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या शहरांच्या प्रवर्गात देशातील पहिल्या १०० शहरांमध्ये राज्यातील २९ शहरांचा समावेश होता. तसेच, एक लाखापेक्षा कमी लोकसंख्या असलेल्या शहरांच्या प्रवर्गात देशातील पहिल्या १०० शहरांमध्ये राज्यातील ६० शहरांचा समावेश होता. तसेच, स्वच्छ सर्वेक्षण २०१९ मधील कामगिरीच्या अनुषंगाने राज्याचा देशात तिसरा क्रमांक आला होता.

३. स्वच्छ सर्वेक्षण -२०१९ मध्ये राज्यातील काही शहरांची कामगिरी वरील प्रमाणे चांगली झाली असली तरी, बहुतांश शहरांची कामगिरी ही चांगली होवू शकली नाही. स्वच्छ सर्वेक्षण २०१९ मध्ये या शहरांना मिळालेल्या गुणांची तपासणी केली असता असे दिसून आले की, या शहरांना सर्वेक्षणातील सेवास्तर प्रगती (SLP) या घटकामध्ये (एकूण १२५० गुणांपैकी) राज्याच्या सरासरी गुणांपेक्षा (सरासरी गुण ५०३) कमी गुण मिळाले आहेत. वास्तविक सेवास्तर प्रगती (SLP) व त्याअनुषंगाने आवश्यक दस्तऐवज बिनचूक तयार करणे हे नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या दैनंदिन कामाशी निगडित आहे. त्यामुळे यामध्ये त्रुटी राहणे अपेक्षित नाही. शहरामध्ये घनकचरा व्यवस्थापनामध्ये जे काम करण्यात येते त्याचे मुल्यमापन या दस्तऐवजांवर अवलंबून असते. परिणामी घनकचरा व्यवस्थापनाचे शहरातील काम चांगले असले तरी, दस्तऐवज बिनचूक तयार केला नसल्यास मुल्यमापनात कमी गुण मिळतात ही वस्तुस्थिती आहे. स्वच्छ सर्वेक्षणासाठी वेळोवेळी घेतलेल्या कार्यशाळा, बैठका, सूचना यामाध्यमातून याबाबीकडे लक्ष देण्याबाबत सूचित करण्यात आले आहे. स्वच्छ सर्वेक्षण -२०२० मध्ये प्रतिमाह दस्तऐवज अद्यावत करून त्याअनुषंगाने आवश्यक माहिती केंद्र शासनाच्या संबंधित पोर्टलवर अपलोड करणे आवश्यक आहे.

४. वरील परिच्छेदात नमूद केलेली वस्तुस्थिती विचारात घेता स्वच्छ सर्वेक्षण २०२० मध्ये राज्यातील शहरांची कामगिरी चांगली होण्याच्या दृष्टिने नगरपरिषद / नगरपंचायत यांच्या मुख्याधिकाऱ्यांनी अनुसरावयाची आदर्श कार्यपद्धती पुढील प्रमाणे विहित करण्यात येत आहे:-

१.	नोडल ऑफिसर नियुक्त करणे :	स्वच्छ सर्वेक्षण, २०२० व SLP संबंधित दस्तऐवज बिनचूक तयार करण्यासाठी नोडल ऑफिसरची नेमणूक करणे. मुख्याधिकारी स्वतः अथवा एखादा माहितगार कर्मचारी नोडल ऑफिसर यांची नेमणूक करता येईल. अशा प्रकारे नेमणूक केलेल्या नोडल ऑफिसर यांनी आवश्यक ती माहिती शहर समन्वयक (City Coordinator) यांना उपलब्ध करून द्यावी.
२.	माहितीची मूळ प्रत साक्षांकित करणे :	एम. आय. एस. (MIS) व अन्य आवश्यक माहितीची हार्ड कॉपी मुख्याधिकाऱ्यांनी दिनांकित स्वाक्षरी केल्यानंतरच ती माहिती योग्य त्या पोर्टलवर शहर समन्वयकाने (City Coordinator) अपलोड करावी .
३.	माहिती विहित मुदती अपलोड होईल याची दक्षता घेणे :	मुख्याधिकाऱ्यांनी मान्यता देवून स्वाक्षरी केलेल्या प्रती नुसारच विहित मुदतीत शहर समन्वयका (City Coordinator) मार्फत माहिती अपलोड करण्याची जबाबदारी मुख्याधिकाऱ्यांची राहिल.

४.	वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशांचे पालन करणे :	वरीष्ठ कार्यालयाकडून वेळोवेळी पाठविण्यात येणारे अलर्ट व टास्कचे मुदतीत अनुपालन करण्याची जबाबदारी मुख्याधिकाऱ्यांची राहिल
५.	अचूक दस्तऐवज तयार ठेवणे :	स्वच्छ सर्वेक्षण-२०२०, ओडीएफ +, ओडीएफ ++ व GFC स्टार रेटिंगशी संबंधित आवश्यक ती सर्व माहिती / दस्तावेज अचूक / बिनचूक व दिनांकित स्वाक्षरी करून अभिलेखात ठेवावी.
६.	IEC चालना देणे :	स्वच्छ सर्वेक्षण २०२० दरम्यान प्रत्यक्ष पाहणी, फोन कॉल द्वारे नागरीकांची मते जाणून घेतली जाणार आहेत हे लक्षात घेता स्वच्छ भारत अभियानाची व्यापक प्रसिध्दी आपल्या शहरामध्ये मुख्याधिकाऱ्यांनी करावी.

५. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक २०१९०६१३१५३०२२८१२५ असा आहे. हे परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अजित पालवे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति :

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा.राज्यमंत्री, नगर विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) महापौर, महानगरपालिका (सर्व)
- ४) नगराध्यक्ष, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
- ५) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
- ६) प्रधान सचिव (नवि-२) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई
- ९) जिल्हाधिकारी (सर्व)

- १०) आयुक्त, सर्व महानगरपालिका
- ११) राज्य अभियान संचालक, स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान (नागरी) मुंबई
- १२) प्रादेशिक उप संचालक, नगरपालिका शाखा, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
- १३) जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगरपालिका शाखा, जिल्हाधिकारी कार्यालय (सर्व)
- १४) मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा / नगरपंचायती (सर्व)
- १५) निवडनस्ती, नवि-३४, नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.